

ב"ה

קובץ ליקוט עניינים וביאורים

בקשר ל'ליקוט השבועי':
תרומה תשל"ד

נדפס בלקוטי שיחות
חלק יא, שיחה ב לפ' תרומה - ע' 116

יו"ל לקראת ש"פ תרומה תשע"ד
- "ארבעים שנה"

קביעות שבועית בלקוטי שיחות -
ואתם תלוקטו

הלימוד בקובץ זה מוקדש

הוקדש על ידי

הערות והארות יתקבלו בברכה

בכתובת: rizs@neto.bezeqint.net או בפקס: 08-6882799.

*

ניתן לקבל את היו"ל על ידינו **בקביעות** -
על ידי כתיבה לכתובת או לפקס' הנ"ל

*

המעוניין להשתתף בזיכוי הרבים -
ולהקדיש לזכותו את אחד מהקובצים הבאים
יפנה להכתובת הנ"ל
או לטלפון מס' 050-4125205

1. תמצית ה'ליקוט' - מתוך "לקוטי ערכים":

כלי המקדש

הרמב"ם¹ והרמב"ן² נחלקו לגבי כלי המקדש. להרמב"ם הם כלולים בציווי של בנין המקדש, ולהרמב"ן אינם בכלל הציווי.
ולשיטתם אזלי:

הרמב"ם אומר³ שגדר בית המקדש הוא "בית מוכן להיות מקריבים בו קרבנות", ובוזה נכללו כל העבודות, וכל עוד אין הבית מוכן לכך לא נתקיים הציווי של בנין המקדש. מובן, איפוא, שאף כלי המקדש הם בכלל הציווי של בנין הבית, שכן על ידם נהי' הבית מוכן להקרבת קרבנות ולשאר העבודות שבמקדש.

ואילו להרמב"ן⁴ "עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה", גדר המקדש הוא

השראת השכינה, "ושכנתי בתוכם". לכן אין הכלים בכלל הציווי, שהרי עיקר ענינם הוא עבודת הקרבנות וכן שאר עבודות, שאינם עיקר במקדש אלא ענין נוסף בו.

(לקו"ש יא עמ' 120)

2. תוכן ה'ליקוט' – מתוך הספר "פניני מנחם":

את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו (כה, ט)

המזבח וכו'), ונמצא שעשיית הכלים היא רק „הכשר העבודה הזאת... הם תשמישי קדושה“, וכ"א מהעבודות הנ"ל אמנם נמנו במנין המצות כמ"ע בפ"ע.

ונ"ל דלשיטתייהו אזלי בעיקר המכוון והמטרה של המקדש, דהרמב"ם בריש הל' בית הבחירה כ', „מ"ע לבנות בית לה' מוכן להיות מקריבין בו הקרבנות כו“, ועד"ז כ' בספר המצוות שם „שציונו לבנות בית הבחירה לעבודה בו יהי' ההקרבה כו“, והיינו שלדעת הרמב"ם עיקר המכוון בעשיית המקדש הוא בשביל העבודה בבית המקדש, אבל הרמב"ן בפ' תרומה (כה, י) כ' בטעם שהציווי על עשיית הארון קדם לציווי על שאר כל הכלים, כי „עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה

*

מצינו פלוגתא בין הרמב"ם (בספר המצוות מ"ע כ) והרמב"ן (שם בהשגות) בטעם שלא נמנית עשיית כל כלי וכלי מכלי המקדש למצוה בפ"ע במנין המצות, אף שבכל כלי וכלי נתפרש בתורה ציווי מיוחד „ועשו“, „ועשית“ וכדומה. הרמב"ם כתב שהוא משום שכולם נכללו בציווי הכללי דועשו לי מקדש, „שזה הכלל כולל מינים רבים שהם המנורה והשלחן והמזבח וזולתם כולם מחלקי המקדש והכל יקרא מקדש“, והרמב"ן פליג וכ' „שאינן הכלים חלק מן הבתים אבל הם שתי מצות ואינן מעכבות זו את זו“, וזה שלא נמנית עשיית הכלים כמצוה בפ"ע הוא לפי שעיקר המצוה בכל כלי היא העבודה שנצטוינו לעשות בכלי ההוא (כמו שימת לחם פנים על השולחן, הקטרת קטורת והקרבת קרבנות ע"ג

¹²³⁴⁵⁶⁷החייח

שהכלים (שבהם עושים העבודה) הם חלק מעצם הבית, משא"כ הרמב"ן פליג וס"ל דבית לחוד וכלים לחוד, דעצם הבית הוא מקום השראת השכינה, והעבודה במקדש (בכלי המקדש) היא דבר נוסף על עצם הבית, ולפיכך א"א לומר שהכלים הם חלק מהבית ולכן הוכרח לבאר דזה שהכלים לא נמנו כמצוה בפ"ע הוא לפי שהכלי אינו אלא הכשר להעבודה הנעשית בו.

(חלק יא, שיחה ב)

שהוא הארון כמו שאמר ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת על כן הקדים הארון והכפורת בכאן כי הוא מוקדם במעלה, זאת אומרת שעיקר החפץ במשכן הוא שיהי' לבני ישראל מקום להשראת השכינה.

וזהו שכו' הרמב"ם דכל הכלים הם „מחלקי המקדש והכל ייקרא מקדש“, כי כל גדר המקדש הוא היותו בית עבודה הנעשית ע"י הכלים, ונמצא

3. מ"הערות הת' ואנ"ש" בתוכן ה"ליקוט":

א. בלקו"ש חי"א תרומה ב' בס"ד מביא מ"ש בסיום מסכת מדות ש"כהן שלא נמצא בו פסול (הי' מברך)... ברוך הוא שבחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי הקדשים ומקשה "אינו מובן שה"ז העבודה דכה"ג ורק פעם אחת בשנה (ביוה"כ)"

ומביא ע"ז תי' הגר"א "דמ"ש כאן "בבית קדשי הקדשים" הכוונה לבית המקדש בכללו – שהוא קודש לגבי שאר מקומות המקודשים והל' כאן שייך וקשור למס' כלים פ"א: "עשר קדושות הן א"י מקודשת מכל הארצות וכו' עיירות וכו'" דמכיון שביהמ"ק מקודש מכולם לכן הוא נקרא כאן קדשי הקדשים, הקדש שבקדשים". אך כותב על דבריו: "אבל הפי' צע"ג כי [נוסף לזה...]. במס' מדות גופא הוזכר [ובהערה 31 פ"ד מ"ז ואילך] "קדש הקדשים" לענין מדתו וכו' והכוונה לקדה"ק ממש, כי מדת ההיכל לחוד ומדת קדה"ק לחוד, וגם מפורש (שם מ"ה) "בין הקודש לבין קדה"ק" ואיך יתכן לומר דהפירוש ד"קדשי הקדשים" ישתנה בסיום המס' מהמפורש כ"פ לעיל מיני' ? אף שבדוחק י"ל דשאני הכי דנאמר "בבית קדה"ק" עכ"ל.

ולכאורה בפרק ד' דשם הכוונה להבדיל בין ההיכל שנק' "קודש" לבין "קדה"ק" שפיר מובן דאין לומר על ההיכל "קדה"ק". אולם בסיום המסכת דשם הנידון אודות ברכת הכהנים שנכנסים ומשמשים, – בניגוד (לישראלים או) לכהנים פסולים "דאין נכנסים לשם אלא בשעת צרכיהם", לכאורה י"ל דכל המקום שבו עובדים הכהנים כשרים נקרא קדה"ק ביחס לחוץ מקום העבודה והשימוש.

הת' בנימין קופרמן

ישיבת תורת"ל לוד

ב. ...ועוד לא הבנתי מה הכוונה בזה שכתב "אף שבדוחק י"ל דשאני הכי דנאמר "בבית קדה"ק" עכ"ל.

דלכאורה גם בפ"ד מ"ז הלשון " (עשרים אמה) בית קדש הקדשים" (בשנויי נוסחאות "לבית") וכן במ"ה שם: "פ"ד מ"ז ואילך" דלכאורה לא נמצאת ממשנה ז' ואילך פעם נוספת הלשון "קדה"ק" חוץ ממשנה זו.

הרב שלום ד. הכהן

נחלת הר חב"ד

ג. ... בנוגע לשאלת הת"ב בנימין קופרמן לעיל בהערה א', י"ל בפשטות דכוונת אד"ש הוא (דהן אמת שבפ"ד יש הכרח לומר דקדה"ק אינו היכל - משא"כ בסוף המסכת, אבל -) היות שהמשנה משתנשת בב' המשניות באותה לשון - "קדה"ק", ובאותה מסכת, לא מסתבר לומר שזה ב' דברים שונים וכלשון אד"ש "ואיך יתכן לומר שהפירוש ד"קדשי הקדשים" ישתנה בסיום המס' מהמפורש כ"פ לעיל מיני" ¹³⁴⁵⁷? ואם בסוף המסכת היתה הכוונה להיכל, אזי הי' צ"ל כתוב קדש, ולא קדה"ק, ומזה שכתוב קדה"ק מכאן ראוי שזה קדה"ק דוקא ולא היכל.

הת"י.י.מ. טייכטל

יד. בגליון ח בס"ב שואל הרב ש.ד.כ. במה שמקשה בלקו"ש חי"א פ' תרומה (ע" 120) על ביאור הגר"א בסיום מס' מדות, דמש"נ במשנה "ברוך הוא שבחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי הקדשים" הכוונה לבית המקדש בכללו - שהוא קודש לגבי שאר מקומות המוקדשים והל' כאן קשור ושייך למס' כלים פ"א: עשר קדושות הן וכו' ע"כ. ושואל בלקו"ש דבמס' מדות גופא (פ"ד מ"ז) הוזכר "קדש קדשים" לענין מדתו וכו' והכוונה לקד לקדה"ק ממש, כי מדת ההיכל לחוד ומדת קדה"ק לחוד, וגם מפורש (שם מ"ה) "בין הקודש לבין קדה"ק" ואיך יתכן לומר דהפירוש ד'קדשי הקדשים" ישתנה בסיום המס' מהמפורש כ"פ לעיל מיני"?

"אף שבדוחק י"ל דשאני הכי דנאמר "בבית קדה"ק" ע"כ.

ושואל הרב ש.ד.כ. דלכאו' גם בפ"ד מ"ז (המובא בשיחה)

הלשון הוא "עשרים אמה בית קדש הקדשים", עכ"ל.

אך הנה הפי' בשיחה במה שמתרץ דשאני הכי דנאמר בבית קדה"ק, הוא: דאם הברכה היא על שבחר באהרן וכו' לשרת לפני ה' בקדה"ק הרי מה נוגע כאן להדגיש בית (חדר) קדה"ק, והו"ל לומר בקיצור "בקדה"ק" ומה ענין בית לכאן. ועל כן מדה לכאו' יש מקום לפרש דהכוונה לביהמ"ק, ולכן מובן מה דנקט "בית" מכיון דכוונתו ל"בית המקדש" אלא שקוראו בשם "בית קדה"ק".

אבל בשאר המקומות במס' מדות (ועוד) שהוזכר בית קדה"ק,

הרי שם מדובר לא על קדה"ק מצ"ע אלא על בית קדה"ק, בנוגע

למדתו (ביחס להיכל) ובנוגע לוליך היו בעליית בית קדה"ק וכו',
ואין שייך כלל להדיק מדוע נאמר בית, וק"ל.

ואף אם באיזה מקום נמצא הלשון "בית קדה"ק" והמכוון
הוא בנוגע לקדה"ק מצ"ע ולא בנוגע להבית, מ"מ אי"ז שייך
לכאן, כי כאן בא לתרץ הקושי "איך יתכן לומר דהפירוש
ד"קדה"ק" ישתנה בסיום המס' מהמפורש כ"פ לעיל מיני', וע"ז
מתרץ "שבדוחק י"ל דשאני הכי דנאמר בבית קדה"ק", דכאן אין
שייך כ"כ הלשון "בית קדה"ק" ובמילא אפשר לפרש (בדוחק) דקאי
על ביהמ"ק, משא"כ במשנה לעיל מיני' שהלשון בית קדה"ק
מתיישב שפיר.

(וע"ע ברכות ד"ל שבת ד"ל יומא י"ב גיטין נ"ו ועוד).

הת' אליהו מטוסוב

תות"ל - 770

ג. בלקו"ש חי"א בשיחה לפ' תרומה בענין בנין ביהמ"ק בס"ד, מביא הסיום דמס' מדות: לשכת הגזית שם היתה סנהדרי גרולה יושבת ודנה את הכהונה וכו' ויו"ט היו עושים שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן הכהן וכך היו אומרים ברוך המקום ברוך הוא שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן וברוך הוא שבחר באהרן ובניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קה"ק. ושואל בשיחה (א) דלכאו' היו צריכין הברכות להאמר בסדר הפוך כיון שהשבח שלא נמצא פסול שייך הוא לאחר שבחר הקב"ה וכו', (ב) למה מברכים שבחר וכו' בבית קה"ק שהוא רק העבודה דכה"ג ופ"א בשנה הרי בחירת אהרן ובניו הוא לכל עבודות הכהנים בהמקדש כולו ובמשך כל השנה כולה ולמה אי"ז נכלל בהברכה, ומביא מ"ש בחדא"ג "ואומרים ברוך המקום ברוך הוא שלא נמצא פסול בזרעו כו' להיות כהן הדיוט וברוך שבחר באהרן ובניו שהם נבחרים ביותר גם מתוך הכהנים להיות נכנסים לשרת בבית קה"ק ביוהכ"פ והיינו אהרן ובניו". אבל מקשה ע"ז בשיחה דמלבד שעדיין תשאר הקושי' למה שללו סתם כהנים לברך על בחירתם הנה תמוה דכשם שברכו שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן היינו בנוגע לכהן הדיוט כמו"כ (ולכאו' עוד יותר) הי' צ"ל ברכה בתוכן זה בנוגע לאהרן ולכה"ג.

ושמעתי שואלים על זה שמק' דהי' צריך לברך ברכה בתוכן זה שלא נמצא פסול וכו' בנוגע לכה"ג, דלכאו' אפשר לחלק דבשלמא בנוגע לכהן הדיוט הרי מתפקידו של כהן הוא לעמוד ולשרת לפני ה' ואם נמצא בו פסול הרי נפסל הוא לעבודה ואינו יכול לשרת וע"ז עשו ברכה שלא נמצא פסול וכו' שיכול הוא למלאות את המוטל עליו (ועי' בלקו"ש ח"ו בשיחה הב' לפ' תצוה בהע' 22 מה שמביא בנוגע לבע"מ שהם בכלל כהנים ושגם בנוגע לחללים כתב הרמב"ם שעבודתו כשרה בדיעבד ע"ש), אבל בנוגע לכה"ג הרי אם כהן זה לא יהי' ראוי מצד איזה פסול שהוא הרי ימנו כהן אחר לכהונה גדולה והוא ישאר כהן הדיוט, ולמה נברך על שזה הכהן לא נתמנה למינוי גדול יותר כן אפשר לחלק לכאו' לדעת המהרש"א?

אבל נראה בזה דהנה גדר ברכה זו אפשר לפרשה בב' אופנים, (א) שהשבח וההודאה באים בנוגע לכהן ההוא שלא נפסל מתפקידו ויכול לשמש עם אחיו הכהנים (ב) שהברכה היא בנוגע לענין הכהונה שלא נחסר ממנה אותו הכהן וגם הוא ניתוסף בעבודת הכהונה ולכן מברכים על שלא נמצא פסול ויכול לשמש הכהן בכהונה, ולכן ס"ל בשיחה שהשבח והודאה הוא על ענין הכהונה כמש"כ במשנה נכנס ומשמש עם אחיו הכהנים ויו"ט היו עושים שלא נמצא פסול וכו' וכך היו אומרים וכו' הרי שכל הכהנים היו עושים יו"ט ומברכים שמזה מוכרח לומר שהברכה והשבח הוא לא על אותו הכהן (אבל איך להוכיח מזה שגם שאר הכהנים היו מברכים שהרי הי' ברכה בלי שם ומלכות ועיג"כ הל' ברה"נ לאדה"ז פי"ב הל"ז (וכל השקו"ט אם "המקום" הוי שם לגבי ברכה (עי' צל"ח ופנ"י ברכות מ' ע"ב הרי"פ פערלא ח"א ע' 90 וש"נ ועי' שו"ע אדה"ז ספ"ה וסקס"ז) אינו שייך לעניננו, כי

מאחר שאין בן איסור הזכרת ש"ש לבטלה שהוא רק על שמות המיוחדים הרי אפשר ביד חכמים לתקן ברכה לכל הכהנים) אלא הברכה היא על כללות ענין הכהונה. א"כ מאחר שהברכה היא בנוגע לענין הכהונה הרי כמו שמברכים על שזה הכהן נתמנה לכהונה כן צריך לברך בנוגע לכה"ג, דבנוגע לכהונה אין נפ"מ אם נתמנה לכהן הדיוט או לכה"ג ואדרבא כנ"ל. ובפרט שמוכח כן לדעת המהרש"א שברכת שבחר וכו' קאי רק על כה"ג ומוכח שהברכה היא בשייכות לכהונה.

ועי' בשיחה בהביאו המשנה יו"ט היו עושים וכו' כותב ע"ז בהע' 28 וז"ל "פי' אותם שלא נמצא בהם פיסול היו קוראים כאו"א לרעיו ומיודעיו ושמחים עמו והיו ג"כ מודים ומשבחים להש"י" (תויו"ט בסיום המס'). וראה תפא"י ובעזרת כהנים לסייום מס' מדות עכ"ל. ולפי התפא"י והעזרת כהנים שפי' שם דיו"ט היו עושים קאי על הכהנים ודאי דמוכח שאין הברכה שייכת לענין הכהן הפרטי אלא לענין הכהונה.

אוצר החכמה (ב) עוד שם בשיחה בסעי' הנ"ל מביא תי' המפרשים (ביאורי הגר"א שם) דמ"ש כאן בבית קדה"ק הכוונה לביהמ"ק בכללו שהוא קודש לגבי שאר מקומות המקודשים וכדחשיב במס' כלים עשר קדושות הן א"י מקודשת מכל הארצות וכו'. ושואל ע"ז "אבל הפי' צע"ג, כי [נוסף לזה שבמס' כלים עצמה קחשיב כמה מעלות בקדושת הביהמ"ק עצמו, ורק אחד מהם נקרא שם "קה"ק", הרי] במס' מדות גופא הוזכר "קה"ק לענין מדתו וכו' והכוונה לקדה"ק ממש וכו' וגם מפורש וכו' ואין יתכן לומר שהפירוש ד"קדשי הקדשים" ישתנה בסיום המס' מהמפורש כ"פ לעיל מינ' אף שבדוחק י"ל דשאני הכי דנאמר "בבית קדה"ק".

ויש להעיר (בפרט הא' ששואל בשיחה) שהרי מצינו בל' חז"ל שקוראים להמקדש כולו "בית קדה"ק", בפס"ר פ"ח: ומהיכן למדו שמותר להדליק מנר של חנוכה א"ר יעקב בן אבא מן המנורה שהיתה בבית קדשי הקדשים וכו' היו הנרות דולקות בבית קדה"ק וכו'. אבל נראה שבשיחה אינו נכנס לכל השקו"ט אם מצינו שביהמ"ק יקרא קדה"ק וכמוכח גם מזה שאינו שואל שלא מצאנו בשום מקום שביהמ"ק יקרא קדה"ק אלא שואל שאין יתכן שהפי' ישתנה בסיום המס' וכו', אלא שדושה לשאל על דברי המפרשים שמקשרים זה עם מס' כלים שהרי במס' כלים עצמה רק אחד מהם נקרא קדה"ק. ועיג"כ בפ' קרח (יח, י) ובמפרשי התורה שם. וראה ג"כ ברי"פ פערלא על ספהמ"צ לרס"ג ח"ג ד' רכא.

הת' א.י. סגל
ברוקלין נ.י.

תכלית המכוון בבנין ביהמ"ק

הרב אלימלך הרצל

נחלת הר חב"ד, אה"ק

בלקו"ש חי"א תרומה (ב) בסעיף ה' מבאר שורש מחלוקתם של הרמב"ם והרמב"ן בנוגע לציווי על עשיית כלים בביהמ"ק וז"ל: "לדעת הרמב"ם תכלית המכוון בבנין המקדש הוא בשביל להקריב בו קרבנות (שכולל כל עבודות הכהנים שעיקרם עבודת הקרבנות) ומדייק הרמב"ם בלשונו (בספרו שהוא ס' פסקי הלכות) מצות עשה לעשות בית לה' המוכן להיות מקריבים בו קרבנות".

וממשיך: "ועפ"ז מובן בפשטות ש"המנורה והשלחן והמזבח וזולתם כולם (הם) מחלקי המקדש (היינו שציוונו על עשיית כל המקדש הרי הוא מצווה על חלק המקדש) כי במה נעשה המקדש מוכן וכו' הוא ע"י עשיית המנורה, השלחן והמזבח".

[ובהע' 40 מביא דעת המנחת חינוך בשיטת הרמב"ם וז"ל המנ"ח "בר"מ כאן אינו מבואר בלשון הזה. רק מ"ע לעשות בית וכו' ואח"ז בה"ו כתב דינים דעושים כלים כו' אבל אין זה דיני המצות של מ"ע זו" ("ועשו לי מקדש"), ז"א: שדעת המנ"ח בשיטת הרמב"ם הוא כי הציווי ועשו לי מקדש הוא רק על בנין הבית עצמו. ולא על עשיית הכלים. וראיית המנ"ח הוא כי הרמב"ם כותב בהל' א הציווי על בניית הבית ודיני עשיית כלים בה"ו ובהע' 40 שם מקשה עליו כמה שאלות וז"ל (בשאלה ב): "מהכי תמוה לכאורה – שהכניס דיני עשיית כלי המקדש (המזבחות, והשלחן והמנורה) בהל' "בית הבחירה" ולא בהל' "כלי המקדש". והכוונה: לפי דעת המנ"ח שעשיית כל המקדש אינם נכללים בהציווי ועשו לי מקדש. א"כ איך הכניס הרמב"ם דיני עשיית כלי המקדש (מזבח שלחן מנורה) בהל' בית הבחירה הדין בהציווי על בנין הבית ולא בהל' כלי המקדש אלא משמע מינה שעשיית כלי המקדש נכללים בהציווי ועשו לי מקדש.

יוצא מהמורם לעיל שדעת כ"ק אדמו"ר בשיטת הרמב"ם היא, שהציווי "ועשו לי מקדש" כולל בנין הבית וגם עשיית כלי המקדש שלכן מכניס הרמב"ם דיני עשיית כלי המקדש בהל' ביהב"ח].

ולפי"ז יקשה לכאור' דהנה בנוגע לבחירת הכהנים כותב להלן בשיחה בסעיף ח' וז"ל: "הרי כשם שעשיית הכלים לא תמנה מצוה בפ"ע משום שהכלים הם חלק דכללות המ"ע של בנין הבית מוכן – עד"ז אין מקום לברכה מיוחדת על בחירת כהנים לביהמ"ק מכיון שבחירתם לעבודה היא חלק עשיית המקדש שהציווי לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים קרבנות כו' ה"ה מכריח ג"כ בחירתם של כהנים המוכנים להקריב קרבנות אלו כו'" – עכ"ל. והיינו שבחירת כהנים ועבודתם בביהמ"ק ה"ז כמו כלי המקדש שהם פרטים המוכרחים מהמסובב. בנין הבית להיות מוכן להקריב בו קרבנות.

ולכאור' א"כ מדוע באים דיני הכהנים רק בהל' כלי המקדש ולא בהל' ביהב"ח הרי הם פרטים בבנין הבית, וכמו מזבח שלחן ומנורה שכותבים בהל' ביהב"ח.

ועוד צלה"ב, להלן בס"ו מביא שהרמב"ם במשניות אינו גורס בסיום מסכת מדות "ברוך אשר בחר באהרן ובניו לעמוד לפני ה' בקדש הקדשים", ומסיים את המסכת בברכה הקודמת "ברוך המקום ברוך הוא שלא נצא פסול בזרעו של אהרן". ושואל בהשיחה וז"ל: אבל עדיין צ"ל לדעת הרמב"ם למה אינו מברך בנוסחא המתאימה לשיטתו ברוך שבחר באהרן ובניו לעמוד לשרת בביהמ"ק. ומבאר שהרמב"ם לשיטתו אזיל בזה, ובהקדם: שברכה ושבח יתכן רק על סיבה ולא על פרט המוכרח מצד המסובב ולפי הרמב"ם הרי בחירת הכהנים הוא רק פרט המוכרח בכדי לעשות בית מוכן להקריב ולכן אין שייך לברך על בחירת כהנים.

ויש לבאר מהי הנפק"מ בין הברכות, ומדוע גורס הרמב"ם ברכה הראשונה "ברוך המקום וכו'", והרי שמחה זו היא על כך שלא מצאו פסול ביחוס כהן זה, וכמו שמסיים, "נכנס עם אחיו הכהנים ומשמש". ז"א שכל שמחתו היא שיוכל לעבוד, וא"כ איך שייך לברך על עבודתו שהיא פרט ולא סיבה.

ואולי י"ל בכל זה: דכהנים בביהמ"ק שני ענינים יש בהם: (א) הכהנים ביחס לעבודתם - דביהמ"ק 'מוכרח' שיהיו כהנים שיעבדו בו, הכהנים פרט הוא מהמסובב. (ב) הכהנים ביחס להם עצמם: שבחרו דוקא באהרן ובניו שיהיו כהנים ולא בחרו באנשים אחרים. וזה שבחרו באהרן ובניו דוקא סיבה היא ולא פרט. ז.א. דאין הכי נמי שעצם הדבר שצריכים כהנים פרט הוא לצורך הקרבת הקרבנות,

אבל זה שבחרו באהרן ובניו אינו דבר המוכרח מצ"ע דאפשר הי' לבחור באנשים אחרים שיקריבו קרבנות. ועפי"ז מוכן דבהל' ^{אמר החכם} ביהב"ח כותב הרמב"ם דיני מזבח שלחן ומנורה משום שהם בעצם מהותם וכל פרטיהם מוכרחים הם לצורך ההקרבה, ז"א שאפי' זה שבחרו בהם הוא דוקא הוא מפני שלעבודת הקרבנות הם המתאימים.

^{אמר החכם} 1234567

אבל דיני הכהנים וזה שבחרו בהם דוקא להיות כהנים אינו פרט המוכרח לצורך ההקרבה, (דהלשון הרי מדויק אשר בחר באהרן) בחר פירושו שאין בו מעלה יתירה, ולכן כותבו הרמב"ם בהל' ביהמ"ק.

ויבואר ג"כ הנ"מ בין ברכה ראשונה (שלא מצאו פסול בזרעו של אהרן) לברכה שני' (אשר בחר . . לעמוד לפני ה' לשרת בקדש הקדשים, (או בביהמ"ק)).

בברכה ראשונה משבחים ושמחים על שכהן זה מתייחס לאהרן ואין פסול ביחוסו ושה' בחר בו דוקא. ז.א. ; שמחת הכהן אינה משום שיעבדו בביהמ"ק אלא שהוא מתייחס לאהרן, ולכן גורסו הרמב"ם וכמו שביארנו לעיל, דהא דבחרו באהרן דוקא, זה אינו פרט המוכרח מהמסובב אלא סיבה ולכן שייך שיברכו על זה; אבל בברכה השני' מבואר השבח באהרן וכו' לעמוד לפני ה' לשרת וכו', ז"א שהכהנים שמחים מעבודתם בביהמ"ק, וזו אינה סיבה בפ"ע אלא פרט לצורך הקרבת הקרבנות. כי עבודת הכהנים מוכרח הוא מהמסובב, שהבית יהי' מוכן ולכן אין הרמב"ם גורסו בסיום מסכת מדות, וכדלעיל.

ב. בלקו"ש חי"א תרומה (ב) מבוארת מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן, שלדעת הרמב"ם "תכלית המכוון בכנין המקדש הוא בשביל להקריב בו קרבנות", משא"כ לדעת הרמב"ן "עיקר הכוונה והחפץ בהמשכן (ומקדש) להיות מקום מקודש לשמו כו' משם ידבר כו'", עיי"ש בארוכה, ובעיקר בסעיף ה'.

ורבים העירו שלכאז' זהו בסתירה להמבואר בלקו"ש ח"ד ע' 1346 הע' 24 שאין מחלוקת בין הרמב"ם להרמב"ן. וז"ל: "וכיון שמקרא מלא הוא בנוגע לכוונת מ"ע זו ד"ועשו לי מקדש" שהיא "ושכנתי בתוכם" וכן בנוגע למקום ה"ושכנתי" שהוא הארון (כהובא ברמב"ן) הרי א"א לומר שהרמב"ם חולק בזה על הרמב"ן; וראי' (ועכ"פ זכר) לדבר גם מדברי הרמב"ם עצמו (מו"נ ח"ג פ' מ"ה) וז"ל: וציונו אנחנו שנבנה היכל לשמו יתעלה ונשים בו הארון שיש בו כו'. (וגם לדעת הרמב"ם החפץ במקדש הוא מנוחת השכינה, ובעיקרה הוא על הארון. ובמילא מובן שבו תלוי גם שלימות קדושת המשכן").

אבל באמת כבר תירץ כ"ק אדמו"ר שליט"א שאלה זו בשיחת ש"פ בשלח י"ג שבט תשל"ב (הנחה בלתי מוגה),

- בהמשך לשיחות יו"ד (ט"ו) בשבט דשנה הנ"ל שבלקו"ש חי"א הנ"ל: "... באמת אבער איז עס נישט נוגע צו דעם וואס מ' האט אמאל גערעדט, ווארום ס'איז דאך מקרא מלא דיבר הכתוב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", און אויך שלמה המלך האט געזאגט (מ"א ח, כ"ז) "השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה" בניחותא, אז אין דעם ביהמ"ק האט שורה געווען שכינה. מוז מען דאך זאגן אז לכל הדיעות איז די שכינה געווען אין ביהמ"ק, נאר די מחלוקת איז אין וואס איז באשטאנען דער עיקר המצוה פון ביהמ"ק, צי אין וואס מ' האט דארטן מקריב געווען קרבנות, צי אין דעם וואס דארטן האט שורה געווען די שכינה. עכ"ל.

ובביאור הדברים י"ל בדא"פ: בחלק ד' אינו אומר שאין מחלוקת כלל בין הרמב"ם והרמב"ן כ"א ש"א"א לומר שהרמב"ם חולק בזה על הרמב"ן, היינו ש"החפץ במקדש הוא מנוחת השכינה, ובעיקרה הוא על הארון" והרי כן הוא אומר ג"כ בחי"א "ענינם (תכליתם) של המשכן וביהמ"ק הם שני דברים כללים וכו'" - והרי זהו לכו"ע. אלא ש"מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן: מי משני אלה הוא העיקר וכו'". ואין לזה סחירה ממ"ש (בח"ד) שמקרא מלא הוא בנוגע לכוונת מ"ע זו ד"ועשו לי מקדש" שהיא "ושכנתי בתוכם" - כי זהו רק הכוונה דהמ"ע, אבל המ"ע עצמה (הציווי) הוא שיהי' בית מוכן כו'.

] ההוכחה שגם הרמב"ם ס"ל שהחפץ במקדש הוא השראת השכינה - מבוארת בח"ד שם והועתק לעיל, והובא בקיצור גם בחי"א: "וכמו שמסיים (בהפסוק שממנו למד הרמב"ם) המ"ע לבנות ביהב"ח "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" וכו' ". ע"ש ובהערות וכו"ד בשוה"ג.

ולהעיר: בחי"א שם הע' 24 מביא דעות שלהרמב"ם הארון הוא חלק ממצות בנין ביהמ"ק. ובלקו"ש שם ואילך הע' 26 - הובא בהערה 24 הנ"ל - כתב לדעת הרמב"ם וז"ל: "דעשיית הארון והבאתו לקדה"ק הוא אך ורק כדי שיהי' "ונועדתי לך שם". ולאחרי שנעשה זה ו"אינה בטילה" לעולם וכו'; ושדעת הרמב"ן שגם הקרבנות הוא ענין ותכלית במקדש - אע"פ שאינו נכלל בהציווי כלל - הוא פשוט, ואי"צ להוכחה].

ועפ"ז מובן ומדויק ויומתק מה שכותב (בח"ד): א. "א"א לומר... חולק בזה", כנ"ל; ב. "וגם לדעת הרמב"ם החפץ במקדש וכו'", ואינו כותב עיקר החפץ.

ולכאז' מסיום ההערה שם משמע דלא פליגי כלל, דז"ל: אלא שהרמב"ם מדבר בענין המצות

שנצטוו בנ"י לעשות בביה"ב (עבודת האדם), והרמב"ן מדבר בענין וחפץ אשר במשכן עצמו וכו'. אבל באמת גם מזה אין סחירה, כי הכוונה היא שהרמב"ם ב**סהמ"צ** וביד (משא"כ במו"נ שהוא מביא שם) מדבר רק בענין הציווי; והרמב"ן בפירושו עה"ת (משא"כ ב**סהמ"צ**) מדבר רק בנוגע ענין וחפץ המשכן עצמו. וי"ל הטעם שמסיים "והרמב"ן מדבר כו" - דלכאור' בשלמא אם נפרש את דבריו כח"ד שאין כאן מחלוקת כלל, מובן הסיטום, אבל עפיהנ"ל שיש כאן מחלוקת בלא"ה, א"כ למה לי' לסיים זה - שהוא לרווחא דמילתא בכדי לבאר שגם ראיותיו של הרמב"ן ש(עיקר) החפץ הוא השראת השכינה כו', אינם בנוגע להציווי שאם הי' כן - קשה על הרמב"ר - כ"א בנוגע להמשכן עצמו.

וצריך לומר שזה שבח"ד שם בהערה קאי על הפנים שעיקר החפץ כו' הוא בארון כו', וע"ז מבאר שגם הרמב"ם ס"ל כן, אין הכוונה שגם הרמב"ם ס"ל שזהו עיקר החפץ במשכן, כ"א דס"ל שזהו אחד העניינים במשכן, כנ"ל מחי"א ושכן מובן גם בח"ד. והביאור שבפנים השיחה (בח"ד) ב"שייכות לימוד התורה באופן דתכלית הביטול... גם מרומז... בחחלת פ' ראה...: כי אם אל המקום אשר יבחר גו'... בנו לכם בית הבחירה... עיקר החפץ כמשכן (ומקדש) הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון, וענין הארון הוא: א. תורה... ב. בארון לא הי' שום עבודה... ודוגמתו - לימוה"ת בתכלית הביטול" -

הרי ענין זה "מרומז" גם אם אין מנוחת השכינה עיקר, אלא שיומתק ביותר באם זהו העיקר, ולכן [נוסף על שברמב"ן זהו מפורש; משא"כ בהרמב"ם] הביא דעת הרמב"ן בפנים ודעת הרמב"ם בהערות.

אברהם ברוך פעוונזער
תורת אמת בביהכנ"ס צמח צדק
ירושלים העתיקה ת"ו, בין החומות.

אתר התכנית

4. מדברי הרמב"ן - "דרשת תורת ה' תמימה" (הובא בהערה 53 ו-57 ב'ליקוט'):

"וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ"³⁸⁸. וְאַבְרָהָם וַיִּצְחָק וַיַּעֲקֹב
הַקְּרִיבִי קָרְבָּנוֹת וּבְנֵי מִזְבְּחוֹת, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב בַּתוֹרָה [בכרואשית
יב,ז וח' יג,יח כו,כה לג,כ לה,ז]. וְלֹא זָזוּ הַחֲכָמִים שֶׁלְשֵׁלֶת
הָעוֹבְדִים עַד שֶׁבָּאָה הַתּוֹרָה וְצוּתָהּ וְהֶאֱרִיכָה בָהֶם³⁸⁹ יוֹתֵר
מִכָּל מִשְׁפָּטֵי הַתּוֹרָה. וְלֹא שָׂרְתָה שְׂכִינָה בְּמִשְׁכַּן אֶלָּא עַל
יְדֵי הַקְּרָבָנוֹת, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב [בויקרא ט,כב-כד] "וַיֵּרֶד מַעֲשֵׂת
הַחֲטָאֵת וְהָעוֹלָה וְהַשְּׁלָמִים, וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל אֱהֱלֵ
מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת הָעָם, וַתֵּצֵא אִשׁ וּגוֹ"³⁹⁰ וְאִזּוֹ שָׂרְתָה
שְׂכִינָה, שֶׁהָיָה זֶה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי³⁹⁰, וּמִכָּאן וְאֵילּוּ כְּתוּב
[בשמות מ,לה] "וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לָּבֵא וּגוֹ", וְכֵן מִפְּנֵי בַּתּוֹרָת
כְּהֻנִּים [בסוף הפתיחה]. וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ נִמְי עַל-יְדֵי קָרְבַּן נִבְחָר
וְעַל-יְדֵי קָרְבַּן נִבְנָה, שֶׁנֶּאֱמַר [בשמואל ב' כד,יח] "וַיָּבֵא גֹד אֶל
דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ עֲלֵה הַקָּס לְה' מִזִּבְחַת בְּגֵרֶן אֲרוֹנָה
הַיְבֵסִי", וּכְתִיב [שם בפסוק כה'] "וַיִּבֶן שָׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ לְה'
וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים וַיַּעֲתֵר ה' לְאַרְצָךְ וַתַּעֲצֵר הַמַּגָּפָה". וְעַל
יְדֵי קָרְבַּן שָׂרְתָה שְׂכִינָה בְּמִקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר [בדעה"י ב' ז,א-ג]
"וּכְכֹלוֹת שְׁלֵמָה לְהַתְּפִלֵּל וְהָאִשׁ יִרְדָּה מִן הַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל

הָעֹלָה וְהַזִּבְחִים... וּכְבוֹד ה' עַל הַבַּיִת, וַיִּכְרְעוּ אַפְסִים אֲרָצָה
עַל הָרִצְפָּה וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ וְהוֹדוּת לְה' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ".
וְכָל מִי שֵׁישׁ לוֹ עֵינַיִם יִרְאֶה כִּי עֲנִיָּן הַקְּרָבָנוֹת נִעְלָה מְאֹד,
כִּי כָּל רְפוּאָה שְׂאִין אֶתָּה יוֹדֵעַ מֵהוּתָהּ, בְּרֵאוֹת הַתּוֹעֵלֶת
הַבָּאָה מִמֶּנָּה תִּפְרַח כִּחַז וּמַעֲלָתָהּ³⁹¹. וְאִף לְעֵתִיד לָבֵא כְּתוּב
[ביחזקאל כ,מא] "בְּרִיחַ נִיחֹחַ אֲרָצָה אֲתָכֶם", וּכְתִיב [בְּמִלְאֲכֵי ג,ד]
"וְעָרְבָה לְה' מִנְחַת יְהוּדָה וּגוֹ". וְקָרְבָּנוֹת שְׁבִסוּף יְחִזְקֵאל
[בפרקים מה-מו] לְעֵתִיד לָבֵא הֵם³⁹². וְכְתוּב בְּמִזְבֵּחַ [ביחזקאל
מא,כב] "זֶה הַשְּׁלֶחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'".

שֵׁשׁ לְמִצּוֹת הַתּוֹרָה תּוֹעֲלוֹת מְרֻבּוֹת, גּוֹפְנִיּוֹת נְרָאוֹת
וְרוֹחֲנִיּוֹת נִסְתָּרוֹת, אָבֵל הַמַּעֲלוֹת שֶׁסָּפְרוּ בְּקִרְבָּנוֹת שֶׁעַל
יְדֵיהֶם שְׁכִינָה שׁוֹרָה לְעוֹלָם בְּיִשְׂרָאֵל וְשֶׁהַמָּקוֹם הַנִּבְחָר
בְּעוֹלָם הַשָּׁפֵל הוּא בֵּית הַקִּרְבָּנוֹת וְהוּא כִּסֵּא ה' בְּאֶרֶץ⁴⁰⁹,
אֵלּוּ הַדְּבָרִים צְרִיכִים לְטַעַם אַחֵר.

להערות והארות, וכן
לקבלת קובץ זה בקביעות
ניתן לפנות לכתובת:
rizs@neto.bezeqint.net
או לפקס' 08-6882799
*
להקדשות - 050-4125205

קביעות שבועית בלוקטו שיהות
ואתם תלוקטו